

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Харківська державна академія культури

ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА У КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ

Збірник наукових праць
І Всеукраїнської науково-практичної конференції

23-25 травня 2024 року

Полтава -2024

Далі слідує такий елемент: танцюристи роблять крок вправо, крок лівою ногою взакрест назад, знову крок правою ногою, приставлення лівої ноги до правої і випад на пом'якшену праву ногу вправо. Потім танцюрист піднімається, переносить вагу на ліву ногу і приставляє праву ногу до лівої. Аналогічні рухи робляться в протилежну сторону. Таким же чином в сиртакі різні кроки, випад, присідання і утворюють новий танцювальний малюнок.

Швидка частина являє собою, так зване, рух «зиг-заг». Танцюристи все швидше біжать боком по колу, чергуючи схрещування ніг. Музика постійно прискорюється, змушуючи учасників танцю бути більш уважними та спритними.

Малич Д.С., студент

*Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

Горголь П.С., заслужений працівник культури України, доцент
завідувач кафедри хореографії і танцювальних видів спорту

*Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ТАНЦІВ СЛОБОЖАНЩИНИ

Слобожанщина — історико-етнографічний регіон України, що включає частини Харківської, Сумської та Луганської областей. Народна культура цього регіону має унікальні риси, зокрема в танцювальному мистецтві. Український народний танець Слобожанщини вирізняється своєрідною музично-хореографічною структурою, особливими костюмами та історичною значущістю.

Слобожанщина, як прикордонна територія, здавна була місцем культурного обміну. Розташована на межі різних етнокультурних зон, Слобожанщина увібрала у свою культуру елементи української та культур сусідніх народів. Цей процес культурного обміну відбувався завдяки торговим шляхам, міграціям та військовим походам, що перетинали цю територію. Вплив переселень козаків та селян з інших частин України також відіграв важливу роль у формуванні місцевої танцювальної лексики [5].

Вплив сусідніх народів на танцювальну культуру Слобідщини був помітним, хоча зазвичай це були елементи, які трансформувалися у місцевий колорит. Слобожанські танці мали вплив польської культури через тісні історичні зв'язки з Польщею. Елементи таких танців, як вальс, мазурка або краков'як, могли відобразитися в місцевих танцях. Наприклад, швидкі обертання та грайливі рухи ногами можуть бути спадщиною від польських танців. На Слобожанщині існували козацькі традиції. Танці відображали вплив козацьких рухів на манери виконавців. Наприклад, енергійність, впевненість у кроках та мужність - це риси, які можна спостерігати в багатьох танцях на Слобожанщині [5].

Територія східної і центральної України виплекала багатьох хореографів які внесли великий вклад у розвиток національного мистецтва. Наприклад Павло Вірський - відомий український хореограф і виконавець, який народився в місті Харкові. Павло Вірський віддавав перевагу автентичним танцям України, у тому числі тим, які мали коріння на Слобожанщині. Він активно досліджував та вивчав традиційні рухи та музичний супровід, щоб точно передати їх у виступах танцюристів[1].

Василь Верховинець - талановитий хореограф і танцюрист, який прославився як експерт українських танців. Він народився у місті Харкові та вивчав танці на Слобожанщині, де засвоїв особливості місцевих танців та їхню традиційну спадщину. Василь Верховинець активно працював над збереженням та популяризацією українських танців. Він був відомий своїм умінням поєднувати класичні танцювальні техніки з унікальними елементами

українських народних танців, включно і з тими, що походять із Слобожанського регіону. Вони залишили яскравий слід, сприяючи розвитку та визнанню українських танців як важливої складової національної культури [4].

Загалом на Слобожанщині побутують всі жанри українських народних танців. Вони відображають найхарактерніші риси народного танцювального мистецтва. Рухи танців цього району відзначаються пластичною округлістю, що великою мірою залежить від характеру використання рук, тулуба, голови. Неабияку роль у танцях цього району відіграє одяг, взуття, головні убори і прикраси, а також окремі предмети танцювального реквізиту, музичні інструменти, бунчуки, шаблі тощо. До речі, оскільки музичні інструменти створювали ритм і загальних окрас танів, то популярність місцевих сопілок, гармонік та бандур вирізняли слобожанські танці рухливістю, енергійністю та ліричністю [6].

Із прикладів танців характерних саме для цього регіону можна назвати декілька: Полтавський гопак - це один з найпопулярніших танців на Слобожанщині, відомий своїми енергійними рухами та виразністю. Він відображає дух козацтва та витривалість. Танцюристи виконують широкі кроки, супроводжуючи їх енергійними підскоками та обертами. Рухи рук можуть бути витонченими та виразними, іноді наслідуючи жести козацького бойового мистецтва. Полтавський гопак зазвичай супроводжується бадьорою музикою, яка виконується з використанням бандури, гармоніки, а також інших народних інструментів [3].

Гуківський козачок - це веселий та енергійний танець, який походить з Гуківщини. Він відзначається швидкими рухами та активним використанням рук. Танцюристи виконують швидкі кроки та оберти, часто змінюючи напрямок руху. Рухи рук можуть бути жвавими та енергійними, з активним використанням жестів та рухів. Гуківський козачок зазвичай супроводжується музикою, виконаною на сопілці, бандурі та інших традиційних інструментах [3].

Сватове Коло - це весільний танець, що виконується під час весільних обрядів у Слобожанщині. Він відзначається жвавими рухами та колективною

участю учасників. Учасники утворюють коло та рухаються вперед-назад або у кругових обертах. Рухи можуть бути простими, але енергійними, з акцентом на колективному ритмі та співпраці. Сватове Коло зазвичай супроводжується музикою, яка може включати в себе гармоніку, скрипку, ліру та інші традиційні інструменти [3].

Це лише деякі приклади танців зі Слобожанщини, кожен з яких має свої характеристики та специфіку, що відображає багатогранність та різноманітність місцевої культури. Регіональна різноманітність українського народно-сценічного танцю, енергія яку він випромінює, доступна мова, геніальність його творців і виконавців принесли йому заслужену славу у всіх країнах світу, що внесло його до світової скарбниці національних культур сучасного мегакультурного розвитку. У всесвітній скарбниці хореографічної народної творчості Слобожанський український народний танець займає чільне місце.

Список літератури

1. Бойко А.Б. «Павло Вірський – реформатор української народно-сценічної хореографії» Львів – 2013 р. 21с.
2. Василенко К.Ю. Український танець: Підручник. - Київ: ІПКГ1К, 1997.
3. Верховинець В. Теорія українського народного танцю. — 5-е вид., допов. — Київ: Музична Україна, 1990 150с.
4. Дем'янк Н. Ю. «Василь Миколайович Верховинець» (1880–1938) -Київ 1992р. 26с.
5. Ірина Пісклова «СТАН ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ТАНЦЮВАЛЬНОГО ФОЛЬКЛОРУ СЛОБОЖАНЩИНИ», ВІСНИК Львівської національної академії мистецтв. Вип. 24 12с.
6. Танцювальні композиції та етюди українських народних танців : навч. посіб. / С. Л. Зубатов. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. – 376 с.